

GABRIEL NAGÂȚ, ȘTIINȚELE SOCIALE ȘI ANGOASA LEGITIMITĂȚII,

București, Pro Universitaria, 2017, 234 p.

Volumul este deosebit de interesant și pentru cercetătorii din științele sociale și pentru cei care se ocupă de analiza eforturilor lor: „filosofii”, epistemologii. Deoarece studiile, ce evidențiază efortul a zece ani de aplecare asupra unei largi și semnificative bibliografii din domeniul științelor sociale și din domeniul epistemologiei, se concentrează asupra problemei arătate în titlul sub care sunt unite aceste studii: *legitimitatea științelor sociale*.

Dar, desigur, problema nu este nouă. Ea a apărut odată cu dezvoltarea metodică a științelor sociale – și mereu însoțite de reflecțiile creatorilor – în secolul al XIX-lea și, apoi, în secolul trecut. Pe de o parte, grija celor îndrăgostiți de cercetarea societății și a relațiilor interumane a fost aceea de a-și înțelege obiectul de studiu în mod științific: descriind, punând sub semnul întrebării premisele/ipotezele, adică supunând reflecției critice reprezentările existente despre societate și oameni, lărgind mereu aria cercetată și construind teorii în funcție de și în procesul lărgirii și aprofundării cercetării. Dar, cum se știe, în aceeași perioadă a avut loc avântul științelor naturii (și, în mod special, a științei standard, fizica), deși au apărut mai devreme ca științe: dar *obiectul acestora a cerut și a permis o altă abordare decât a chestiunilor sociale*. Separarea – până la virajul einsteinian, aproape absolută – dintre obiectul cercetat și subiectul cercetător, posibilitatea experimentării, a măsurării, a predicției ca urmare a *legilor* descoperite, acoperirea exemplilor de către legi, deci aparenta inutilitate a multiplicării lor, au fost caracteristicile principale ale științei ce se ocupa de natură și care, prin precizie, au dat/au părut să dea *modelul* de știință pe care orice întreprindere științifică trebuia să îl respecte.

În 1961 a avut loc, cu ocazia Congresului Asociației Germane de Sociologie, cunoscuta „dispută în jurul pozitivismului” care a arătat că există un „complex de inferioritate” a științelor sociale în fața celor ale naturii, că unii opun cele două tipuri de științe, că unii promovează exclusivisme (fie subsumarea la legi și metoda falsifierii fie pluralismul, uneori mai mult decât lax, subordonat înțelegerii).

Cele două puncte de vedere extreme au continuat, dar în același timp a avut loc chestionarea lor odată cu amplificarea, în ultimele decenii ale secolului al XX-lea, a tot mai multor „*studies*” despre din ce în ce mai multe și mai particulare aspecte din societate.

Volumul de față trece în revistă tocmai atitudinile (teoriile) despre dialectica demersurilor din cercetarea socială care sunt specifice și, în același timp, sunt/trebuie să fie științifice.

Abordarea este, inerent, *istorică* – punctându-se momente de întemeiere a punerii problemei legitimității în științele sociale – dar și *la zi*, descriindu-se controversile din epistemologia contemporană legate de explicație și înțelegere – criterii (monism și dualism, internalism și externalism), adevăr (fundamentalism), exprimare în limbaje (coherentism), cauzalitate și semnificație, explicație cauzală, funcțională și intențională – de pluralism explicativ, progres (epistemic, semantic și funcțional internalist; substituție a teoriilor, cumul; schimbare), categorii și concepte, relația cercetătorului cu obiectul său, raționalitate și tranductibilitatea raționalității, modele, simplificare și relevarea complexității, holism și cercetare țintită, motivație și rost ca obiective, metode și criterii.

Fie și numai enumerarea acestor aspecte – care conțin multe notații *de finesse* – arată că științele sociale se dezvoltă prin criză/prin crize permanente: și de creștere și de revoluție științifică. Dar tocmai acest fapt este de natură să le șteargă orice complex.

Ana Bazac